

VÉGZET

© Forgács Gábor 2010
© Forgács András 2025

ISBN 978-615-02-4200-2

Kiadó
Kolor Optika BT, Budapest
Forgácsné Dénes Katalin
deneskata53@gmail.com

Tipográfia
Balogh Balázs

Budapest

2025

Apám, amikor a mérnökséget abbahagyta, elővett egy piros fedelű kockás füzetet és feleségének diktálni kezdett. Évek óta írt ebbe a kockás füzetbe, rendezetten, kevés javítással. Sose láttam, nem beszélt róla, és akkor egyszer csak egymás után diktálta le a novellákat és jelentették meg a Tekintet című irodalmi folyóiratban, az írásokat profi irodalmárok által megmérgetve. Így vált szépíróvá idős korára.

A saját kiadásban elkészült novellás kötetek írásai közül válogattam ki azokat a háborús témákat, amelyek nem csak az áldozatokról, hanem hősökrol is szólnak. Áldozatokrol, akik hősök voltak, vagy hősökrol, akik áldozatok lettek és hétköznapi kisemberekröl, akiket a sors tépázott meg. Izgalmas, érdekes írások, ahol a személyes élmények fikcióvá válnak.

2025.07.30

Forgács András

A tartalomból

Végzet – kisregény egy fiatalember feloldhatatlan dilemmájáról;

Zwillinger József főhadnagy – igaz történet egy tisztröl, aki a Don kanyarból hazahozta a katonáit;

Surecz Tódor megyei hatáskörű jelvényes gátör élete és halála – segíteni akart és áldozattá vált;

A Gyár – megérkezésről és újrakezdésről, így történt;

Tisztek – nem minden arany, ami fénylik;

Elég – nem is gondolnánk, hogy miktől telik be a pohár;

Hivatkozzanak rám – a felszabadulás pillanata;

Páter – a kiszámíthatatlan sors;

Forgács Gábor – önéletrajzi írása;

FORGÁCS GÁBOR

Végzet

Kisregény

AJÁNLÁS

Simonffy András édesapja keserű történetét *Kompország-Kompország katonái* címmel írta meg. E címben rejlő gondolat polgárjogot nyert a magyar irodalomban és a ma élő történelmi emlékezetben is.

E kisregény a Kompország hasonlóan keserű - ne féljünk a tragikus szótól - történetét regéli el.

Az idős generáció számára Dichtung und Wahrheit, az ifjabbak számára Fiction and non fiction ötvözete.

A szerző generációs társainak tízezreivel átélte mindazt, amiről mesél, munkaszolgálatosként, áldozatként. Tanúságtétel, a lét és nemlét határán végigtáncolt hónapok, a vélt igazságok keresése - mindez annak a két esztendőnek drámája, mikor hazánk sorsa, és benne a mi sorsunk is, óhatatlanul torkollt a tragédiába.

Hősünk élt, vagy élhetett volna úgy, ahogy megrajzoltuk. A kiélezett kép sokak sorsát vetíti elénk.

Forgács Gábor

Görzsönyi-Huppert János nagyon nagy úr volt.

Magyar királyi kormányfőtanácsos, a sajtótanács alelnöke, az ország legnagyobb sajtóbirodalmának főreszvényese, az igazgatótanács elnöke.

Tartózkodó modorú, jelleme mélyéből adódó elegáns úr.

Távol állt tőle korának - a húszas, harmincas évek - tolakodó kapcsolatkeresése, díszmagyaros fennhéjázása.

Leveldi Kozma Miklóshoz⁽¹⁾, a kormányzó jóbarátjához, a kor magyar médiacézarához fűződő barátsága is magán viselte azt a visszafogottságot, amelyet alighanem a genfi egyetemi tanulmányok és az onnan hozott Huppert bankárdinasztia leánya erősítettek.

Családi életük, igényes szűk baráti körük ugyanezt a légkört tükrözte. Mindennapos beszélgetéseik, olvasmányaik egyformán tapadtak a francia és a német korabeli kultúrához, ismeretanyaghoz.

Egyetlen fiuk a szigorú Verböczy Gimnázium⁽²⁾ kiváló tanulója volt, hiszen nem is lehetett kétséges a kiválóság. Már tizennégy esztendő korában a középiskolai vívóbajnokság résztvevője, esetenként bajnoka volt.

A szülők nem voltak, és nem lehettek függetlenek a kor általános társadalmi és politikai légkörétől. A svájci bankár sógorokkal fenntartott szoros baráti kapcsolat gyanakvóná tette őket a nácizmussal szemben. Antiszemizmusuk közelebb állt a genfi kálvinista lenézéshez, mint a dühödt fajmagyarok átkozódásához. Természetes része volt antiszemizmusuknak a jóformán egyeduralkodó, zsidó könyvkiadókkal folytatott mindennapi háború.

Ez a háború akkor még a lovagi tornák eszközeivel folyt, eszébe nem jutott volna Görzsönyi-Huppert Jánosnak a zsidótörvények útján kivégeztetni konkurenciáját. Herczeg Ferencnek ugyan sose bocsátotta meg a Singer és Wolfnerhez⁽³⁾ fűződő anyagilag és barátilag elszakíthatatlan szálait. Hiába volt Herczeg Ferenc⁽⁴⁾ az akkor élő egyik legnépszerűbb magyar író, nem keresték baráti társaságát, nem jártak vele össze.

Életük, mindenki élete egyre viharosabban zajlott, egyre keményebbek, élesebbek lettek a problémák. A család óvatosan ugyan, de egyre inkább távolabbra lépett a közélettől, még szűkebbre zárták köreiket.

Mélységesen megrendítette őket, mikor a náluk megszokott házikoncertek egyikére felkérték Fischer Annie-t⁽⁵⁾, aki nagyon udvariasan ugyan, de elhárította a meghívást.

Ez volt az első alkalom, hogy Adelaide Huppert megkísérelte figyelmeztetni férjét a kortól való még nagyobb távolságtartásra.

Görzsönyi-Huppert János meghökkent.

Kettejük kapcsolata mély szerelem volt, egymás szuverenitásának teljes tiszteletével. Most Adelaide átlépett egy soha körül nem írt határt. Súlyos gondolatoknak kellett kavarni az asszony fejében az óvatos figyelmeztetés kimondására.

Elérkeztünk az ifjú János érettségijéhez.

Természetesen kitüntetéssel, Trefort-díjjal érettségizett, és a szülők csendes boldogsággal hallhatták az iskolaigazgató elogiáját a kiváló ifjú méltatásakor.

Még aznap délután, az ünneplésektől boldog fáradtsággal eltelve, édesapja beszólította dolgozószobájába az ifjú Jánost.

Elmerülten szemlélődve nézte egyetlen fiát, majd tőle szokatlan indulatossággal kitört.

- Genfben mérsékeltem, nem engedem, hogy a mészárszékre vigyenek!

Mindössze néhány hónappal vagyunk a második magyar hadsereg mozgósítása előtt, de az Apa világot ismerő emberként előre látta a katasztrófát, még, ha nem is teljes egészében.

A mondat nem tanács volt, még kevésbé tanácskozás. Parancs volt.

Lezajlottak a szükséges előkészületek, Görzsönyi-Huppert Jánosnak nem okozott nehézséget minden kötelem átlépése, sem a hazai elengedtetés, sem a genfi befogadtatás. Az anyagi gond akár Magyarországon, akár Svájcban ismeretlen volt előttük.

1942 augusztus végén - néhány hónappal a magyar hadsereg végzetes doni katasztrófája előtt - az ifjú János vonatra szállt.

A Keleti pályaudvar peronján állva a család rutinos fegyelemmel mosolygott, mintha csak néhány napra búcsúznának. Majd váratlanul hozzájuk rohant Görzsönyi-Huppert János titkára, és riadt arccal, lihegve valamit mondott. Az apa arca eltorzult, keze ökölbe szorult, és csendes dührohamban bökte ki a foga közül:

- Ez a kivénhedt Habsburg szoldateszka, ez a lovastengerész⁽⁶⁾ odadobta áldozatul a fiát a saját fellengzős becsvágyának, torz politikájának. Meghalt a kormányzóhelyettes!

Megölelte Jánost. – Szállj fel, ne is lássalak!

Édesanyja megölelte, aztán hátat fordítottak, és gyors léptekkel elindultak kifelé.

Megkezdődött önálló élete.

Természetesnek vélte, hogy a Huppert dinasztiát családi barátságnak, és nem anyagi biztonság forrásának tekintse.

Szívós munkája, teljesítménye révén másodéves korától ILO ösztöndíjat kapott. Az ILO⁽⁷⁾ a Népszövetség nemzetközi munkajog szabályzó szervezete, amely a két világháború között jelentős szerepet játszott a tőke és a munka, a munkáltatók és a szakszervezetek közötti jog és etika kialakításában. Kialakult körülötte az a legenda, hogy a viszonylag csekély létszámú intézmény gondolkodói egyaránt függetlenek a nemzetközi nagytőke és a stabilizálódó totalitárius rendszerek nyomásától. Székháza a tóparti ligetben épült álklasszicista gyönyörű kis palota, a genfi Riviéra egyik ékessége.

Az intézmény tudosaival dolgozhatni, könyvtárát használni önmagában véve belépőjegy volt a szellemi arisztokráciába.

Az ösztöndíj Jánost a nemzetközi munkajog állandó szemináriumához kötötte. Más korban, más időkben neves tudóskarrier első lépcsőjére lépett volna.

A második világháború negyedik évében vagyunk. A kívül maradt semleges országok nagyvárosai akarva-akaratlan kémközpontokká váltak.

Nem volt kivétel ez alól az ILO ifjú tudósköre sem, hiszen németek, amerikaiak, szovjetek rég beépített ügynökeik révén szívósan és gondosan keresték az alkalmas partnereket.

Az ifjú János sorsát nehezítette, hogy édesapjától kapott utasítás alapján már kiérkezésekor felkereste Bernben Bakách-Bessenyei György magyar követet, édesapja jóbarátját. A követ gróf Bethlen István és Kállay Miklós diszkrét megbízása alapján feladatuk kapta a csendes hídverést a szövetségesekhez, elsősorban az amerikaiakhoz.

Havonta teán látta vendégül Jánost, és nagy meglepéssel nyugtázta sikerét az ILO ifjú tudósai között. A baráti jóérzésen túl más gondolatok is vezérelték, hiszen a diplomaták, politikusok, hírszerzők soha nem kímélnék senkit, ha bárkit saját céljaik elérésére kell használni.

Történt pedig, hogy Jánost szinte egyidőben érte két megdöbbentő közelítés.

A követ egyik szokványos teáján egy csendes úr volt jelen, aki hosszasan szemlélte Jánosunkat, majd távozáskor csak annyit mondott: - Kérem, keressen fel egy alkalommal Genfben a Beau-Repair Hotelben.

Névkártyát nem adott, csak annyit mondott: Taylor.

A Beau-Repair Hotel Genf egyik tóparti mellékutcájában, néhány szobás, elegáns kis kastély volt. János ismerte az épületet, minden nap elsétált mellette, hiszen a tóparti út vezetett az ILO palotájába. Naponta felfigyelt a kis hotel árnyas szépségére, és néha eszébe is jutott, lám, itt is lehetne lakni.

Nem volt kétsége afelől, hogy Taylor úr jelentős személyiség.

Egy délután tudósköri társa Lesczinsky⁽⁸⁾ akiről azt rebesgették, hogy gróf, kirándulni hívta Jánost a közeli hegyekbe. Jól megsétáltatták egymást, majd egy elhagyatott erdei tisztásra telepedve, falatozás közben megszólalt a "gróf":

- Te vagy az egyetlen magyar a szemináriumban. Hogy kerülsz ide, ki bízott meg, és mivel?
A mondat agresszív volt, Jánosnak elég esze és tudása volt ahhoz, hogy egy ilyen mondat háttérébe is betekintszen.

Dühösen válaszolt:

- *Te* ki vagy?

- Százados vagyok, a lengyel ellenállás egyik megbízottja. Gondolhatod, hogy ha első kérdésedre így kezedre adom magam, ismerni véllek, és többet tudok rólad, mint hinnéd. Szükségünk van rád.

- Kinek? Ki az a mi?

- A szövetségeseknek. Legalább úgy tudod, mint én, hogy a magyar kormány kezét, lábát összetöri, hogy hidat verjen hozzánk, és ebben mi lengyelek itt Svájcban, Lisszabonban, de Budapesten is sokoldalú szerepet játszunk.

- Nem tudom, miben áll az a "szükségünk van", de akármiben, el kell, hogy gondolkodjak.

- Beszöld meg a követeddél és vendégéddel a legközelebbi teánál.

János megdermedt. A magyar követ ennyire benne lenne a hálóban?

- Valóban sokat tudsz. Várj egy pár napot.

Lesczinsky mosolygott.

- Nincs kétségem a válaszod felől.

János dolgos békessége felborult.

Ha valamikor, akkor most hiányzott nagyon az apja. Átvillant agyán a gondolat, hogy a követ informálása során tőle kér tanácsot, de aztán elvetette.

Egy keserves éjszaka árán végig gondolta: Bakách-Bessenyei mintha édesapja köreiből lépett volna ki. Úgy érezte, ha ez a súlyos, nagyvagyonú arisztokrata eljutott odáig, hogy eddig még ismeretlen csatornákon át részese legyen Magyarország színeváltozásának, akkor édesapja sem tanácsolna mást. Nem terheli a követet döntésével.

- Nézzük meg, ki az a Taylor úr.

Másnap délután megkezdődött a Cloak and Dagger⁽⁹⁾ játék.

Az ILO palota felé menet kétszer végigballagott a tóparti sétányon, figyelt jobbra-balra mielőtt belépett volna a Beau-Repair Hotel boltíves ajtaján. A recepciós pult mögött nem állt senki. Kérem, csöngessen! - szólt a tábla. János kétszer rávert az asztali harangra, és a meglepő erejű kongás után megjelent a lépcső tetején egy portás-frakkos fiatalember, akin furcsán állt a frakk, nem is illett sötétszőke kefefrizurájához.

- Oui, Monsieur? - kérdezte mosolytalanul.

- Taylor urat keresem.

A kefehajú, anélkül, hogy megkérdezte volna, kivel van dolga, betessékelte egy földszinti szalonba, és kívülről rácsukta a nehéz, faragott tölgyfa ajtót.

Jánosunknak veleszületett, fanyar humora a várakozás néhány perce alatt eljátszott a csapdának tűnő helyzettel.

Balszerencséjére még arcán volt saját humorának mosolya, mikor hirtelen kinyílt az ajtó, és belépett Taylor úr.

Derűsen rámosolygott.

- Mondja a tréfát, ami az eszében járt!

Ismét váratlan, de meghatározó döntéshelyzet.

- Természetesen azon mosolyogtam, vendég vagyok-e vagy fogoly.

Taylor úr arca komolyra változott.

- Látom nem lesz nehéz dolgunk egymással. Remélem, ráér. Csak kései vacsorára fogunk felállni ettől az asztaltól. Nem kérek öntől nyilatkozatot, nem iratok alá önnel semmit, kérem, vegye tudomásul, hogy mindaz, amit mondok nemcsak az ön sorsára lehet meghatározó, de a hazája sorsára is. Nem fog semmi olyat hallani, ami ne a hazája érdekeit szolgálná.

- Bourbon vagy Scotch?

János alig ocsúdott, de a néhány mondatból az ragadta meg legjobban, mi a fene az a Bourbon vagy a Scotch?

Szerencsére Taylor úr kinyitotta a bárszekrény ajtaját és várakozó tekintettel állt ott.

Ismét dönteni kellett.

Miután János már hallott a Bourbonokról, ezt választotta.

Taylor úr mosolygott: - Látom, minket, amerikaiakat preferál.

Most hangzott el először, hogy amerikai. És János évekre megtanulta, hogy a Bourbon és a Scotch közötti különbség nemzeti kérdés.

Leültek.

Megkezdődött Taylor úr végzetes monológja.

- Mától kezdve ne keresse Bakách-Bessenyei urat. A kapcsolat mindkettejükre nézve kockázatos lehet. Mondanivalómat tekintse hitelesnek, hiszen információim mögött egy nagyhatalom áll. Magyarország német megszállása néhány nap kérdése. Ezt a magyar kormány is tudja, a követ úr is tudja. Kormányzójuk ma Klessheimben Hitler tárgyalásos foglya, kérdés, hazatér-e, és ha igen, mi lesz a sorsa.

A casablancai döntés⁽¹⁰⁾ szerint Magyarországot nem bombáztuk, sem az olajkutakat, sem a keleti frontra vezető vasúti összeköttetéseket. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a földközi tengeri-fronton lévő 15. Amerikai légihadsereg ne készült volna fel a földi és légi felderítés minden eszközével arra a pillanatra, amely most mindnyájunk szomorúságára bekövetkezik. Az ön hazájára szörnyű lesz, és szívemből mondom, számunkra is keserves egy olyan országot, egy olyan népet bombázni, amely szövetségesünk is lehetett volna.

Mit kérünk öntől, és még egy fiatalembertől, akit majd megismer? Amióta először találkoztunk, megkísértem önt és családját "bemérni", ahogy ezt nálunk mondják. Tudom, hogy neveltetése boy-scout múltja alapján jól ismeri hazáját. Azt kérjük öntől, tűnjön el egy időre, és tanulja meg Foggiaban,⁽¹¹⁾ repülőink főhadiszállásán, egy alakulat irányítójának feladatát. Miért kérjük ezt öntől? Ön is tudja, hogy a háborút megnyerjük, és nagyon fontos számunkra, hogy a felszabadított népek ne gyűlöljenek minket. Hogy ne gyűlölne az az anya, akinek gyermekét a mi bombánk ölte meg, hogy ne gyűlölne minket az a családapa, akinek otthonát, élete művét mi pusztítottuk el. Mit tudunk tenni, és mit tehet ön?

Nem elég a térkép, nem elég a briefing. Mindent el kell követnünk, hogy a hadicélok megsemmisítése során a polgári lakosság a lehető legkisebb veszteséget szenvedje el. Az céltiszt dolga, hogy a feladat gondosan tanulmányozott, alapos ismeretében folyamatosan tájékoztassa a bombázó alakulat parancsnokát, hogy mind a célra vezetés, mind a bombázás során ne felejtse el ezt a célt. Önnek tudnia kell, sőt éreznie is, hogy egy Midwestből jött, szerényen művelt ifjú ember, aki naponta kockáztatja az életét, mindezt másképp látja, a feladata, hogy egy adott rádiójelszóra ledobja a bombáját. Az alakulatok nagyon nagyok, az egyes gépparancsnok sokszor azt se tudja, hol van, csak a rádióparancsokra figyel. Ha ledobta a bombáját egy parancsa van: irány Dél! Így "hazatalálhat".

Átlátja? Amit kérünk öntől, hazája holnapi és jövőbeni érdekét szolgálja. Nagyon sokat kérünk. Ugyanúgy kockáztatja mindennap az életét, mint az amerikai fiúk. Ki fogják dolgozni az ön legendáját, hogy kicsoda ön tulajdonképpen.

Tudom, hogy nincs módja nagytekintélyű édesapjával konzultálni, és a következő órákra - vagy inkább percekre - teljesen magára marad.

Hiszen, ha innen kimegy, ön már kockázati tényező, annak minden veszélyével. Akar kérdezni? Akar egyedül maradni?

- Egyelőre egyetlen kérdésem van. Megjegyezve, hogy még nem vállaltam semmit. Mit fognak gondolni Hupperték, hol vagyok, és ha bármit is tudnak vagy nem tudnak, beszélni fognak anyámmal.

Taylor elmosolyodott.

- Tudom, hogy ismét kisebb sokkot fog kapni. Alain Huppert, a családfő, mindazt tudja, amit én most önnek elmondtam. Az ön "feltérképezése", családi-társadalmi hátterének felderítése, a vele folytatott hosszadalmas beszélgetések eredménye. Kérem, ne nehezítse a saját lelkét. Az, hogy a szülei tudjanak vagy ne tudjanak valamit, a napi politika függvénye. Minket - és ebben most már ön is benne van -, az ő biztonságuk kell, hogy vezéreljen.

- Minket? Akkor most már *Mi* vagyok?

A Bourbon és a Scotch után ismét dönteni kellett. Döntött.

- Uram! Hogyan tűnök el, és mikor? Mi a következő napok, hetek programja?

Taylor arcvonásai megváltoztak, szinte ünnepélyes lett. Felállt.

- Fiatalember! Ha ön a fiam lenne, büszke lennék önre. Köszönöm. Ez a mesterség, amelynek ön mostantól részese, nem líra, nem filozófia. Dolgozni kezdünk. Vacsorátársunk lesz Donelly ezredes, a 15. Légihadsereg felderítő-hírszerző osztályának vezetője. Láthatja, mindez mennyire fontos nekünk, ha még az ön végleges döntése előtt idekértem.

Jánosban ismét feléledt a fanyar humor, szinte az éretlen gimnazista nevetlenségével kérdezte:

- Mr Taylor, ezek szerint ön olyan magas lépcsőfokán áll a hierarchiának, hogy csak úgy utasítgatja az ezredeseket. Tartsam továbbra is Mr Taylornak, vagy megtudhatom, kicsoda ön?

Taylor a helyzettől idegen módon harsányan felnevetett.

- Jól van fiam, nem csalódtam önben. Helyén van az esze. Helyén van a bátorsága. Nos, most már nincs visszaút. Vegye úgy, hogy aláírta a verbungot. De többre becsülöm önt annál, semhogy bármit is aláírassak.

Tréfásan vigyázzba állt, biccentett:

- Alan Welsh Dulles⁽¹²⁾ vagyok, az OSS⁽¹³⁾ európai vezetője.

Jánosunk tudta, hogy valami most nagyon-nagyot durrant, fogalma sem volt arról, mi az OSS, és a személyiség súlyát inkább csak érezte, mint tudta. Nem sokkal később ő is, egész Európa, az egész világ megtudta, ki mutatkozott be neki.

Vacsoráztak.

Percek alatt kiderült, hogy Mr Taylor harvardi angolt beszél, Donelly ezredes valami mást, Jánosunk később megtanulta a texasi angolt is. Most mindenesetre nagy gondot okozott neki, hogy őt megértették, de ő feszülten kell, hogy figyelje az ezredes öblögetését, zárt szájmozgását. Mr Taylor sokéves gyakorlatából tudta, hogy ez így szokott lenni, s tapintatos mosollyal mintegy tolmácsolt, sokszor megismételve Donelly mondanivalóját.

Jánost kicsit megrettentette az iparszerűségnek az a pillanata, mikor Donelly kivett a zsebéből egy noteszt, abból kiesett János három fényképe, két genfi, egy budapesti, és a noteszből folyamatosan kérdezni kezdett, majdhogynem megkérdezte azt is, hogy nagyon kopaszodik-e az édesapja.

Folytatódik a Cloak and Dagger.

Jánosunk szinte hazaosont a szállására, figyelve jobbra, figyelve balra. Megkísérelt rendet teremteni egyébként rendszerezett fejében. Egyetlen belső parancs volt világos: mostantól sem szüleivel, sem Huppertékkel további parancsig – ezt a fogalmat is meg kell szokja – nem tarthat kapcsolatot. Csak remélni tudta, hogy az önként vállalt eltűnése napok kérdése.

Reménye előbb vált valóra, mint gondolta. Donelly ezredes gyorsan dolgozott. Másnap este felkereste két látszólag semmitmondó külsejű, lazamodorú fiatalember, akik nem az amerikai nyelv által meggyötört franciát beszélték, hanem valódi vaudoist. - Huh! - mondta magában János örök humora -ezek aztán még a helybéli parasztokat is tudják dolgoztatni, még fel is öltöztetik őket gigerlinek.

A két vaudois szótlanul nyújtott át egy cédulát, melyen a megbeszélés szerint csak ennyi állt: Zero Hour.

Megértette. Csomagolni kezdett, és szó nélkül követte a két legényt, akik óvatosan nézegetve vitték végig a tópart elhagyatott részén, majd egy hosszú séta után csónakba ültek. Thonon csak húsz perc evezés volt a két fickónak. A túlsó oldalon várakozó két másik legény a francia csendőrök egyenruháját viselte, de franciaságuk emlékeztetett a texasiakra.

A német megszállás alatti francia zónában vagyunk, innen a francia ellenállás adta kézről-kézre Jánosunkat, amíg meg nem érkezett a már felszabadított Korzikára.

Leanderek, érlelődő olajfák, levendula mezők illatáradát sodorta felé a langyos szél. Körülzsongta őt a kabócák koncertje, amely aztán végig elkísérte...

Bastiában, a rideg kövárosban, egyenruhás amerikai tisztek fogadták. Egy szép szál férfi bemutatkozott.

- Kovách György őrnagy.

Jánosban megint sokadoztak a kérdések, de már rájött, hogy ebben a darálóban csak felelni lehet, kérdezni nem.

Nem kellett sokat kérdeznie. Kovách György Amerikában született, magyar anyanyelvét hibátlanul megőrizte, hivatásos repülőtiszt volt.

Beültek egy furcsa kis autóba, János most látott először életében dzsipet, és jól meg kellett kapaszkodnia, hogy a kanyargós, hegyi úton az ülésben maradjon. Kovách egy szót sem szólt, keresztülzaguldott két igazi korzikai falun. Késő éjszaka érkeztek egy olajfaerdő szélére, ahol négy félgömbölyű bádogbarakk települt félkörben. János rácsodálkozott, hogy aztán hosszú ideig lakója legyen ezeknek az összkomfortos bádog-gömböknek.

Nem alhatott. Előkerült két ridegarcú, kefehajú tiszt, akik bemutatkozás helyett közölték, hogy ők az OSS kémelhárítói, és most a jövődöbéli kiképzés parancsnok jelenlétében azonosítják.

Nincs vége a csodálkozásnak. János észrevette, hogy a két vizsgálotiszt kezében ugyanaz a notesz és irattartó van, amelyet néhány nappal ezelőtt még Donelly ezredesnél látott.

A vizsgálotisztek záporozó kérdései elsősorban svájci kapcsolatairól, az ILO-n és a Huppert családon kívüli esetleges személyekről – beleértve az életkorából, élethelyzetéből elvárható hölgyeket – szóltak.

János belső derűje most sem mondta fel a szolgálatot. Mérlegelnie kellett, hogy a két szabvány amerikai homokosnak vagy impotensnek nézi-e, vagy belekeverje-e azt az ártatlan bociszemű kórházi laboránsnőt, akit egy diákbálon ismert meg, és aki szemmel láthatólag ragaszkodott hozzá. Úgy érezte, hogy a kefefejű protestánsok el fogják hinni róla az önmeztartóztatást, és így szegény kis Heidit nem fogja zaklatni soha senki.

A Cloak and Dagger nem csupa színpadi dráma, apró döntések végtelen sorozata, ahol egy ártatlannak tűnő, hibás lépés másokat sodorhat bajba.

A legények megállás nélkül jegyzeteltek, időnként belepislantottak a Donelly ezredestől örökölt noteszba.

Éjfélkor behoztak néhány szendvicset és valami gyermekgyógyszer ízű barna folyadékot, amitől János először megdöbbsent, attól tartott drogfélével akarják kezelni, megvárta, míg a

két vizsgálótiszt fenéig issza a palackot. Akkor megitta, és ugyanúgy, mint a Bourbon, a Jeepet elraktározta mellé a Coca Colát is. Megkezdődött a kiképzése...

Hajnalban közölték vele: aludjon néhány órát, másnap repülőtisztékkel fog találkozni.

Lefekvéskor a priccsére tekintve ismét találkozott az amerikai hadsereggel: a priccsen fogkefe, fogkrém, borotválkozó készlet, rágógumi, óvszer, tiszta fehérnemű és egy Biblia. Hálóruga nem volt, és mivel nem volt katonai múltja, lassan jött rá, hogy évekig gatyában fog aludni, mint bármely hadseregben.

A néhányórás alvás elegendő volt a felfrissüléshez. A jéghideg vízben vele együtt zuhanyozó szép szál amerikai legényeknek szeme se rebtent az ismeretlen civil láttán, de nem is szóltak hozzá.

Frissen vasalt, ropogós zubbonyban belépett a zuhanyozóba Kovách őrnagy és derűsen rászólt:

- Kapkodj komám!

János ebből mindent megértett, nem idegen már, bajtárs, egyik magyar szól a másikhoz.

Átsétáltak egy másik bádoggömbbe, ahol a sültszalonna és a friss kávé illatához a nyüzsgő repülőtiszték zsongása társult. Itt már alaposan ránéztek, Kováchot homlokukhoz emelt kézzel köszöntötték. Ilyet se látott János, hogy sapka nélkül tisztelegnek.

- Egyél barátom, mert délután négyig semmit nem kapsz enni! Itt az a rend, hogy reggel bepakolsz, ami beléd fér, és napközben rágod a gumit.

És Kovách evett, mint egy részesarató.

Reggeli után beöltöztették, de fegyvernemi jelzést, sapkát nem kapott. Kapott viszont egy derékban záródó bőrzubbonyt, amiről gyermekkorában mindig csak álmodott. Tudjuk, hogy négymillió hétszázezer béleletlen, és kétmillió báránybőrrel bélelt zubbony több mint bomba és ágyú.

*

Aztán megint durrant valami.

- Gyere komám – mondta Kovách, - meg vagy szűrve, indulunk oda, ahova. Egy szót se szólt többet.

Dzsíp, koszos hegyi falvak, rögtönzött reptér, Dakota, pörgő motorral, felszállásra készen.

Felszállt a gép olyan pályahosszon, amelyik egy tyúknak is rövid volt. Kovách sanda mosollyal nézte Jánost, mikor a puritán bádogmasina a felszállás után meredek szögben tört az égbe. János tudta, hogy vizsgázik, érdeklődve próbált az ablakhoz férkőzni, de össze-vissza csúszkált a padon, mert ebben a gépben ugyan ülőhelyek, meg beszíjázás egyáltalán nem létezett.

A Verbőczy Gimnázium diákjai, cserkészei tudják a földrajzot, ismerik a térképet. János látta, hogy párhuzamosan repülnek a csizmával, tudta, hogy ahol most repülnek, tőlük keletre még németek vannak.

Vadászkíséret sehol.

Rápislantott Kováchra, aki megmarkolta az ülés melletti bőrfogantyút, mintha a villamoson ülne, és aludt. – Megpróbálok valamit – gondolta. Felkelt és előrement a pilótaüléshez. A másodpilóta hátrafordult: - Get back at once, now!

- Húha, már megint nem tudom, vendég vagyok-e vagy fogoly.

Mikor visszaült, Kovách felébredt, és elég ridegen rászólt:

- Ne mászkálj, nem vagy még felesketve, nem kell tudnod, hol vagy, még akkor se, ha tudod.

Három óra repülés után megjelent a gép mellett két kísérő gép, és kisvártatva nagyívben balra fordultak, majd elkezdtek ereszkedni.

- Most nézz ki. – mondta Kovách.

Foggia fölé értek. A látványtól János szinte eszméletét veszítette. Amit látott a Foggia körüli alföldön dunántúlyi területen, ezüstösen csillogtak a gépek ezrei. Bombázók, vadászok, szállítók.⁽¹⁵⁾ Nem kellett számolni, szemhatártól szemhatárig terítették a mezőt. A terület fölött nagy magasságban kódorgott a két biztosító vadászgép.

És most magában felzokogott.

Eszébe jutott Debrődi Gyurka, Czeh Miklós sporttársai, síoktatói, büszke barátai, akik hazafiságból, sportból, kalandból vadászrepülőnek álltak. Nem tudhatta, hogy a Ferihegyi repülőtéren mindössze tizenketten vannak, és várják, hogy az elavult, öngyilkos Héját Messerschmittekre cseréljék.

Kovách ránézett:

- Ne szégyelld magad, ez így van. Azért vagy itt, hogy megpróbáljunk honfitársaink sorsán segíteni.

János lenyelte könnyeit és megdöbbenéseinek végtelen sorában eszébe vészte, hogy ez a szófukar, fegyelmezett, Magyarországot soha nem látott repülőtiszt azt mondta: ... Honfitársaink..., akkor ki a magyar...?

Fiatal, éles agyvelejével tudta, mire szerződik, tudta, hogy életét kockáztatja mindazért, amit Donelly ezredes végzetes monológjában elmondott.

Sok ideje nem volt a filozofálgatásra, mert a Dakota nagyot zökkenve landolt a repülőtéren kinevezett, simított fűvön. A betonos futópályák a harci gépek gyors felszállásának eszközei voltak, a "tehenek" - ahogy a szeretett Dakotákat hívták -, fűvön szálltak le, s fel.

- Mostantól kezdve nem tudunk magyarul! – mondta Kovách és táskájából már a géplépcsőn kivette irattartóját, amelynek borítójára vastagon tussal volt ráamázolva: **H-003-16**. Ez volt János, ez maradt ifjabb Görzsönyi Huppert János genfi joghallgatóból.

Kovách fűgén leugrott, János a ragyogó napfényben megállt egy pillanatra, a létra tetején körülnézett, és szinte elvakult a sok csillogástól.

A géphez sietett két katona – később megtanulta: szolgálatvezető törzsőrmesterek voltak –, de a makulátlan egyenruhájuk, blúzba hajtott, vasalt nyakkendőjük semmiben sem különbözött a

tábornokokétól. Tisztelegtek, kezet ráztak, mosolyogtak, néhány szót szóltak Kováchhoz, és gyors léptekkel indultak egy bádoggömb felé, amely előtt piros-fehér kockás bádoggászoló lobogott rúdján. Később megtanultuk a piros-fehér kocka a vezénylő tábornok harcálláspontját jelzi.

A bádogbarakk előtt álló őr megállította őket, elvette Kovách azonosítóját, aki kivett az irattartóból egy kártyányi lapot, melyre rá volt mázsolva H-003-16. János markába nyomta, az örök tőle is elvették, besiettek a barakkba. Két perc múltán kilépett a barakkból egy megfodrászolt, napsütötte hölgyike – tiszt volt a lelkem –, és az azonosítókkal a kezében bekísérte őket.

A barakk berendezett iroda volt, két szolgálattevő, két hölgy, írógépek, rádióállomás, lepedővel takart térképek a falon. A hatalmas íróasztal mögött, mintha new yorki bankban lennénk, ült bőrfoteljában egy magas szikár ember. Őszülő sörény, figyelő szürke szemek. Ahogy fölállt, látszott atléta termete. Eléjük jött, kezet rázott mindkettejükkel:

- Nathan Twining⁽¹⁵⁾ – mondta Jánosnak – welcome officer.

Officer – gondolta János, - de hamar elfogadtak.

A tábornok intett az egyik hölgyikének, aki két telegépelt lapot tett elé. Belenézett az iratokba, majd kemény figyelő tekintetét Jánosra vetve megkérdezte:

- Protestáns, katolikus vagy zsidó?

Jánosunk sokadszor nem kap levegőt. – Hol vagyok? – gondolta. Utoljára ezt otthon a leventeoktató kérdezte.

- Protestáns – mondta. A tábornok megkönnyebbülten sóhajtott.

Szerencsénk van, mert a zsidók felesketésével örökké bajom van. Foglaljon helyet. Mielőtt beszélgetnénk, megvárjuk a tábori lelkészt.

Kisvártatva belépett egy hatalmas termetű, kitüntetések sorát viselő tiszt. Kezet fogott Kováchkal, megölelte Jánost.

- Isten hozott testvérem. – mondta.

Mindnyájan felálltak, a lelkész zubbonya zsebéből kivett egy tenyérnyi Biblát. Az asztalra tette.

- Tedd rá a bal kezed, emeld fel a jobbot, és mondd utánam. Én... megállt egy pillanatra... és rémülten ráncolta össze a homlokát, mikor János elrecsegte: Görzsönyi Huppert János, becsületemre fogadom, hogy idegen nemzet fiaként, az Egyesült Államok hadseregének katonájaként a kapott feladatot életem árán is végrehajtom. A zászlóhoz hű leszek, bajtársaimért életemet is adom, minden erőmmel óvom életüket. Isten engem úgy segéljen!

A lelkész őrnagy még egyszer megölelte Jánost, tisztelgett és kiment.

A tábornok kezet rázott Jánossal, némi képzelőerővel arra lehetett következtetni, hogy elmosolyodott.

- Foglaljanak helyet. Kiképzését Kovách őrnagy fogja vezetni. A programot most átadom önnek. Úgy vélem, önnek topográfiát, és nappali tájékozódást nem kell tanítani. A magyar és ausztriai elsődleges céltárgyakat az eddigi felderítés alapján át fogja tekinteni, és ha módja van, helyesbítéseket eszközöl. Az amerikai légierő, mint minden hadsereg, politikai célokat

követ. Ennek egy része teljes közép-európai hadjáratunk során a katonai és haditermelési célok megsemmisítése és lehetőségeinkhez képest a települések kímélése. Önök ezért vannak itt, de beavatkozásait mindig alá kell hogy rendeljék a katonai céloknak. Kovách őrnagy volt az április harmadiki első nagy támadás céltisztje, melynek során megsemmisítettük a Messerschmitt magyarországi hatalmas gyárát és repülőterét anélkül, hogy polgári célpontokra egyetlen bomba hullott volna. Meglepő, hogy nagyon erős tűzérési léghárítás mellett vadászipülő védelmet a célpont nem kapott. Érzékeny veszteségünk az alakulat hazatérése során volt, amikor egy eddig felderítetlen dél-magyarországi repülőteréről váratlanul tíz-egynéhány vadászipülőgép csapott le. Meg kell mondanom önnek, hogy ezek a fickók nekünk ellenségeink, de csak a legnagyobb tisztelettel tudok gondolni arra a tíz-tizenkét kiváló pilótára, akik nagymagasságból fölény kerülve lecsapnak egy háromszázötven gépből álló alakulatra, lelövik öt értékes gépünket, és veszteség nélkül elmenekülnek. Hősök. Vannak kísérő gondolataim, mikor tudom, hogy az önök részvételével jövő héten elpusztítjuk ezt a repülőteret.

A céltiszt kiképzés legfontosabb eleme a gyors, szinte kódolt együttműködés az alakulat vezénylő parancsnokaival. Úgy látom, nyelvi akadályok nincsenek, de kérem Kovách őrnagyot, hogy nagyon rövid idő alatt tanítsa meg önt a szükséges szakkifejezésekre. Ön ejtőernyős kiképzést is fog kapni, ha erre alkalmatlannak bizonyul, beosztom a hadtáphoz és nem repülhet. Ezért ezzel kezdjük a munkát, nem itt, hanem a casertai repülőtéren. Holnap odamegy, az öt ugrásra három napot kap. Számítok arra, hogy a közeljövő nagy általános támadásában már részt vehet. Sietnünk kell, ha visszajött Casertából elválnak Kovách őrnagytól, és külön-külön célokra repülnek. Köszönöm, elmehetnek. – felállt, tisztelgett, és most már János is sapka nélkül emelte homlokához a kezét.

- Gyere a kávéba – mondta Kovách - kávézzunk, és ne gondolkodjunk!

Délután megkapjuk az ebédvacsorát, utána éjfélig angolul tanulunk.

Az egyik bögyös irodakislány utánuk szaladt. – Officer, itt a papírja. Reggel három óra harminckor jelentkezik a tizennégyes kifutón Fabiani ejtőernyős törzsőrmesternél.

János szemei a blúz alatti feszes melltartón révedeztek, és akaratlanul is elolvasta az izgalmas kebel fölötti névtáblácskát: Second-lieutenant Stein. Várható feladata helyett az járt a fejében: Kovách magyar, Fabiani olasz, Stein alhadnagy hölgyike német. Hol vannak itt az amerikaiak? Bizony, itt vannak, ez Amerika, a nagy olvasztótégely. Hazája mindenkinek, aki vállalja, és vállalja ezzel együtt, hogy életét kockáztatja más népek szabadságáért.

Úgy tűnik, a vállalt feladat legkeservesebb része az alváselvonás: három óráig szunyókált, majd félálomban kóborogva kereste a tizennégyes kifutót, mikor rászólt egy hatalmas, mosolygós szemű legény: - Te vagy a báránym? Fabiani vagyok. Hanem hallod-e, nem borotválkoztál, Casertába beugrasz a restroomba, és megborotválkozol. Ilyen pofával ugrani se engednek.

Ez is az amerikai hadsereg.

Félórát aludt a gépen, beugrott a restroomnak nevezett illemhelyre. Fabiani keményen lejelentkezett egy szabdalt arcú, öreg (megvolt már negyven éves is) századosnál, aki végigmérte Jánost.

- Tegye le a zsákját, és csináljon húsz fekvőtámaszt. Itt. Most.

Áldotta sportoló múltját. Mikor felállt, a százados végigmérte, figyelte liheg-e, izzad-e, nézte az arcát.

- Boxolt? – kérdezte.

- Nem, vívtam. – felelte János.

- Mit csinált?